

TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMDE İŞLETME EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**A REVIEW ON BUSINESS EDUCATION IN HIGHER EDUCATION IN TURKEY****Mehmet Orkun ÜNSEVER*, Emine ŞENER******Özet**

* Doktora Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı

orkununsever@yahoo.com

ORCID ID:

0000-0003-3978-9056

** Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü

esener@ahievran.edu.tr

ORCID:

0000-0002-8903-1684

Bu çalışmada, Türkiye'deki işletme eğitiminin tarihçesi ile ilgili literatür incelenerek geçmiş dönemlerden günümüze işletme eğitiminin durumu, yıllar içindeki seyri ve söz konusu eğitimin göstermiş olduğu değişimle ilgili yapılan eleştirilere yer verilmiştir. Öncelikle yöneticiliğe dair derslerin yer aldığı Enderun Mektebinden başlayarak, Türkiye'deki ticari hayata ilişkin eğitim anlayışıyla hizmet veren 19. yüzyıl eğitim kurumları olan Mülkiye Mektebi, Darülfünun ve Hamidiye Ticaret Mektebi ile ilk örnekleri ortaya çıkan işletmeciliğe yönelik eğitim veren kurumlardan bahsedilmiştir. 2000'li yıllarda ise plansız bir büyüme olduğu görülen işletme bölümleri, 2016 yılından itibaren kontenjan sayılarının azaltılması veya ilgili bölümlerin kapatılması sorunuyla karşılaşmıştır. İşletme bölümleri nicelik olarak artarken, nitelik olarak durumu hakkında uluslararası akreditasyon kuruluşlarının program bazlı yaptığı değerlendirmelerde sadece Türkiye'deki dört üniversitenin işletme bölümünün bahsedilen niteliklere sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca Endüstri 4.0 kavramı kapsamında birçok yeni kavramla karşılaştığımız ve karşılaştığımız önümüzdeki dönemlerde de bu değişime ayak uydurabilecek ve yön verebilecek derslerin işletme eğitim programlarına eklenmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşletme Eğitimi; Yükseköğretim; İşletmecilik Tarihi; İşletme Bölümü.

Başvuru Tarihi/ Received:

27.03.2023

Kabul Tarihi/Accepted:

21.07.2023

ARAŞTIRMA MAKALESİ

ISSN 2618-6217

Abstract

In this study, the literature on the history of business education in Turkey has been examined and the criticisms made about the status of business education from past periods to the present. Starting from the Enderun School, where the courses on management take place, it can be stated that the educational understanding of the commercial life in Turkey were encountered, with the 19th century educational institutions such as Mülkiye Mektebi, Darülfünun and Hamidiye Ticaret Mektebi. In the 2000s, business departments, which saw an unplanned growth, faced the problem of reducing the number of quotas or closing the relevant departments since 2016. While business administration departments have increased in quantity, it is seen that only the business departments of 4 universities in Turkey have the mentioned qualifications in the program-based evaluations of international accreditation institutions about their status in terms of quality. In addition, it is important to add the courses that can keep up with and guide this change in the upcoming periods, when we encounter and will encounter many new concepts within the scope of the Industry 4.0 concept, into business programs.

Keywords: Business Education; High Education; Business History; Business Department.

1. Giriş

19. yüzyılın sonlarında yönetim krizi, yönetim becerilerinin ve yönetim bilgisinin eksikliğinin iş dünyası üzerindeki etkisi özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) en üst düzeylerdeydi. Avrupa'da ise yönetim krizini biraz daha hafif yaşayan ülkelerde bu ihtiyacın daha az hissedildiği söylenebilir. Bu süreçte, işletme eğitimine duyulan ihtiyaç o kadar fazlaydı ki çoğu durumda buna karşı çıkan kesimlerin bastırıldığı görülmüştür. Bu noktada işletme okulları, yönetim düşüncesini hem eğitim vererek hem de popüler yayınlar aracılığıyla yayma görevini üstlenmiştir (Witzel, 2022: 287). Yeni binyılda, akademik eğitim giderek bilgi ekonomisinde temel bir eğitim türü haline gelmiş ve ekonomi eğitimi, politik ekonomiyi anlamaya yönelik ilk girişimlerden, beceri ve yeteneklerin toplanması anlamına gelen ayrı bir kategori olan işletme eğitimine yavaş yavaş genişlemiştir. Bu sayede işletme eğitimi ayrı bir kategori olarak ekonomik disiplinler aracılığıyla edinilip girişimci bir toplumun gelişmesine fırsat yaratmıştır (Savoio, 2014: 701). İşletme eğitiminin amacı, işletme/işletmecilik ile ilgili temel esasların, teori ve süreçlerin öğrencilere aktarılmasıdır. İşletme eğitimi, örgütlerin hedefleriyle paralel bir şekilde hareket etmekte bu bağlamda, sektörde ihtiyaç hissedilen konularda eleman yetiştirmeyi ve bireylerin farklı durumlarda karşılaşılabilecekleri olay ve olguları karar mekanizmaları, sorgulama ve çözüm üretebilme yetenekleriyle çözebilmelerini amaçlamaktadır (Özkul, 2012: 224). Locke (1989)'un aktardığına göre, 19. yüzyılın son dönemlerine gelindiğinde ABD, Avrupa ve Japonya'da yakın zamanlara denk gelen ve farklı yapılar içeren ulusal işletme eğitim sistemleri oluşturulmuştur. İşletme eğitimi, ikinci sanayi devriminin gerektirdiği şekilde daha nitelikli personel ve yöneticiler kapsamında ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır (Şehitoğlu ve diğerleri, 2020: 416). Az gelişmiş ülkelerin yükselen pazarlar kategorisine girdiği dönemde, gelişmiş ülkeler artık zirvede kalmak için mücadele etmekte ve bu durumun da işletme eğitimini olumlu ve tercih edilen bir çalışma alanı haline getirdiği söylenebilir (Faridi vd., 2017: 257). İşletme eğitimi, günümüzün değişen işletme koşullarına uygun ve piyasa şartlarının gerektirdiği nitelikleri kazandırıcı içerikte olmak zorundadır. Bu eğitimlerin verildiği üniversitenin eğitim kalitesinin en önemli göstergelerinden biri, mezunlarının iş yaşamındaki başarısıdır. Günümüzde 40'tan fazla ülkede yer alan 7500 okulla varlığını sürdürmekte olan işletme okulları henüz 20. yüzyılın başlarında dünyaya yayılmaya başlamıştır (Williams, 2006). 1990'lardan 2000'lere kadar meydana gelen bu hızlı artışın sonucunda; işletme okullarının kapanması, birleştirilmesi, yenilenmesi gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır (Düzakın ve Yılmaz, 2009: 154). Özalp (1998)'e göre üniversiteler tarafından yapılan değerlendirmelerde en az üzerinde durulan ve en az araştırma yapılan konu üniversitedeki eğitim ve öğretimin kalitesidir. Çoğunluk mevcut durumu değerlendirmekten kaçınmaktadır. Doğru çözümler üretilebilmesi için mevcut durumun gerçekçi bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple işletme bölümlerinin farklı yönleriyle değerlendirilmesi yarar sağlayacaktır. Geçmişte yer alan bilgilerle 20 yıl sonrası için uygun bireyler yetiştirmek mümkün değildir (Benligiray ve Tez, 2011: 54).

Örgütsel çalışmaların diğer pek çok sosyal bilim alanlarıyla beraber hareket etmesiyle, bu alan da verilen eğitimde meydana gelen değişikliklerden etkilenmektedir ve bu gelişmelere cevap oluşturabilecek yenilikler yaratmak zorundadır. Örneğin, serbest

piyasa ekonomisinin etkileriyle birlikte işletme eğitimi veren kurumlarda ders programlarına bu piyasa koşullarının gerektirdiği dersleri eklemek gereği duyulmuştur. Tarihsel süreç içerisinde o günün koşulları altında işletme dalının iktisadın bir yan dalı olması yeterli iken veya sadece işletmeciliğe yönelik olduğu söylenebilecek birkaç ders varken, günümüz koşullarında daha hızlı bir değişim yaşandığı düşünüldüğünde, bu değişime cevap oluşturabilecek daha esnek yapıların varlığı gerekmektedir. Bu çalışmada da meydana gelen değişikliklere tarihsel süreç içerisinde nasıl cevaplar oluşturulduğu ve işletme eğitiminin bu süreçlere nasıl tepkiler verdiği araştırılmıştır. Geçmiş dönemlerde işletme/işletmecilik alanında konuya tarihsel açıdan bakan çalışmalara çok da önem verilmediği ancak son yıllarda tarihsel analizlere yer veren çalışmaların arttığını ifade eden akademisyenler bulunmaktadır. Örneğin, Zald (1993) ve Clark (2004), örgütsel çalışmalar alanında tarih her zaman var olmasına rağmen, yakın zamana kadar tarihsel analizde daha fazla dikkate değer gelişmeler görülmediğini belirtmektedir. Bucheli (2014) ve Clark (2004) ise "tarihsel dönüş"ün kendisi, bilimselden retoriğe ve daha bağlamsal yaklaşımlara doğru bir dönüş olarak anlaşılabilir bir karmaşık bir fenomendir; şimdiki zamandan veya gelecekte geçmişe bir dönüş ve son olarak, bir durumdan bir sürece dönüştür demektedir (Pikos ve Olejniczak, 2017: 57). Türkiye’de de durum paralel şekilde gelişmektedir. Literatürde işletmecilik tarihine olan ilginin arttığı verilen konferanslar, bu alana özgü kitapların sayısındaki ve akademik yayınlardaki artış baz alındığında görülebilmektedir (Kurt, 2016: 3). Geniş kapsamlı olarak Amatori ve Jones (2003) tarafından yapılan tanıma göre işletmecilik tarihi, “bireysel firmaların tarihinden, iş sistemlerinin bütününe kadar, işletme geçmişimize ilişkin her şey” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamadan hareket ederek işletme/işletmecilik tarihi disiplininin fazlaca geniş bir alana yayıldığı ve politik bilimler, sosyoloji, ekonomi ve diğer birçok sosyal bilim alanıyla yakın ilişki içerisinde olması gerektiği düşünülebilir (Kurt, 2016: 2). Bu çalışmada, Türkiye’deki işletme eğitiminin tarihi farklı bir perspektifle, yapılmış benzer çalışmalar baz alınarak değerlendirilmiştir. Bu amaçla, bundan sonraki bölümlerde; işletme eğitiminin tarihsel gelişimi, Osmanlı Devleti’nde yönetim okulu, modern Osmanlı Devleti’nin ve Türkiye’nin yönetim okulları, 1950’li yıllarda Türkiye’de işletme eğitiminin durumu, 1980’li yıllarda Türkiye’de işletme eğitiminin durumu ve 2000’li yıllarda Türkiye’de işletme eğitiminin durumu başlıklarıyla kronolojik olarak incelenmiş, son olarak da günümüzdeki durum ve sürece getirilen eleştirilere ilişkin hususlar ele alınmıştır.

2. Yöntem

Bu çalışma, Türkiye’de yükseköğretimde işletme eğitiminin tarihsel gelişimine ilişkin bilgiler ışığında, söz konusu eğitimin mevcut durumunu ortaya koymak amacıyla tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada ilgili literatür taranarak tarihsel arka planın ortaya konulmasına ek olarak doküman incelenmesi yapılmıştır. Özellikle mevcut durumu ortaya koymak amacıyla gerek Yükseköğretim Kurumunun (YÖK) gerekse üniversitelerin web sayfaları incelenerek, ikincil veriler yoluyla elde edilen veriler tablo haline getirilmiş ve yorumlanmıştır. Bu süreçte aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkiye’de işletme eğitiminin tarihsel olarak geçirdiği evreler nelerdir ve bu süreçte ne gibi değişimler yaşanmıştır?
2. 2021-2022 yıllarına ait veriler dikkate alınarak mevcut durum nasıl yorumlanabilir?

3. Son yıllarda işletme eğitiminde yaşanan sorunlar ve olası çözüm önerileri nelerdir?

3. TÜRKİYE'DE İŞLETME EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

3.1. Osmanlı Devleti'nde Yönetim Okulu (Enderun Mektebi)

Yöneticiliğe dair derslerin yer aldığı, askeri ve sivil yöneticilerin yetiştirildiği bir okul olan Enderun Mektebi'nin, Fatih Sultan Mehmet tarafından açıldığı kabul görmektedir. Enderun Mektebi'nde etkili bir yönetim eğitimi verildiği görülmekte ve yönetim kadroları bu okuldaki yetiştirilmekteydi (Özkul, 2012: 230). Tepedelenlioğlu (1943), Enderun Mektebi her ne kadar ABD'nin üstün beyinleri ve yetenekli bireyleri dünyanın farklı yerlerinden kendisine çekme ve onları eğiterek gelecek dönemlerde bürokraside ve diğer yönetim alanlarında istihdam etme ve kullanma uygulamasının esin kaynağı olarak görülemeyecek olsa da bu uygulamaya benzer nitelikler taşıdığı ifade etmektedir. Bazı araştırmacılara göre de Enderun Mektebi'nin Osmanlı yönetim sistemi içerisindeki yerinin, İngiltere'deki Eton Kolejine benzer ve denk olduğu dile getirilmektedir (Işık ve Güneş, 2017: 4). Büyükbaş (2013) ise Enderunlar, Osmanlı Devleti'nin çok dilli, çok dinli, çok milletli olmasından kaynaklanan farklı unsurları bir arada tutabilecek ortak değer ve tutumları yaratan davranış geliştirme çabalarının önemli bir göstergesidir demektedir. Devlet, Enderun Mektebi ve diğer kurumları aracılığıyla bir taraftan çok kültürlü, farklı dil, din ve milletleri burada verilen eğitim yoluyla asgari düzey ve amaçlarda bir araya getirme çabası içerisinde, diğer taraftan tebaası arasında farklılık gözetmeksizin, devletin en üst organlarında görev alabilecek bireylere etkili bir eğitim imkânı vermiştir (Ünlü, 2018: 144). Enderun Mektebi, Osmanlı Devleti eğitim sistemi içerisinde saray okulu olarak da bilinmekte; askerlikten diplomasiye, güzel sanatlardan spora varıncaya kadar farklı tür ve branşlarda, eğitim ve öğretimin uygulamalı ve öğrenci merkezli yürütüldüğü üst düzey bir eğitim kurumu olarak tarihteki yerini almıştır. Osmanlı Devleti içerisinde mülkî, idarî, diplomatik ve diğer önemli kadroların yetiştirildiği bu yapı, dünyanın ilk "kamu yönetimi okulu" olarak da görülebilmektedir (Ödemiş, 2014: 65). Enderun Mektebi ile günümüz işletme/yöneticilik eğitimi arasındaki bağlantı esas alındığında, devletin önemli görevlerinde yer alacak bireylerin sevk ve yönetimi olabilecek en iyi şekilde kavrayabilmeleri için ortaya çıkan bu okuldaki eğitim uygulamalarının yapısını derinlemesine inceleyip analiz etmek, "işletme bilimi" içerisinde yer alan "yönetim" alanının gelişmesine de katkı sağlayabilir. İşletme ile doğrudan ilgili olan "yönetim ve organizasyon" konusunun Osmanlı tarihindeki en önemli örnek kurumlarından birinin Enderun Mektebi olarak gösterilebilecek olması nedeniyle, işletme ve yöneticilik alanına dâhil edilebilecek olan ileriki dönemlerde yapılacak tarihî çalışmalarda Enderun Mektebi ve ortaya çıkarmış olduğu "yönetim" bilgisi ve tecrübesi daha detaylı bir şekilde incelenebilir (Özkul, 2012: 230).

3.2. Modern Osmanlı'nın ve Türkiye'nin Yönetim Okulları

Türkiye'de ticari hayatla bağlantılı eğitim anlayışıyla 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak karşılaşmak mümkündür. Mülkiye Mektebi, Darülfünun ve Hamidiye Ticaret Mektebi ile ilk örnekleri görülmeye başlanan kısmen işletme/işletmeciliğe yönelik eğitim veren bu kurumlar Fransa etkisiyle kurulmuşlardır (Pazarcık, 2016: 10). 19. yüzyılın ortalarında Türkiye'de bir Darülfünun kurma fikri gündeme gelmiştir. Ancak

1863'te açılan ve halka açık genel kültür konferansları vermekten ileri gidememiş olan ilk Darülfünun 1865'te sona ermiştir. 1869'da çıkartılan Maarif-i Umûmiye Nizamnâmesi ile ilk kez Darülfünun hakkında yapısal düzenlemeler getirilmiş olmasına rağmen bundan sonra gerçekleştirilen iki girişimde de bu yapısal düzenlemeler göz önüne alınmamıştır. İkinci kez 1869'da açılan Darülfünun'da belirli bir ders programı yer almakla birlikte bu program da halka açık genel kültür derslerini içermekteydi ancak bu Darülfünun da 1871'de kapatılmıştır. 1874'teki üçüncü girişim olarak Mekteb-i Sultanî içinde Darülfünun-ı Sultanî açılmıştır. Hukuk ile mühendislik alanlarında diploma veren ve şubeleri ile belli bir ders programına sahip üçüncü Darülfünun da 1882'de kapatılmıştır. Her üç girişiminde de başarısız olarak görülebilecek olmasının nedeni ortaöğrenim görmüş öğrencilerin bu programlarda yer alamamasıdır (Dölen, 2008: 1). Esasen Darülfünun'un gelişmesi uzun bir zamana muhtaç olup, özerk olup olmamasının doğrudan doğruya bilimsel zihniyetin gelişmesiyle ilgisi yoktur. Bu daha çok aydınlanmış bir kafa yapısının bilimsel yöntemlerle milli ve evrensel değerler yaratabilmesiyle ilgilidir. Osmanlı ıslahatlarından bu yana eğitime ve bilime önem verilmesi gerektiği söylem ve tartışmalarında devlet destekleyici olsa da toplumda bilimsel yöntem ve düşünüşe yeterli önem verilmemesi ve bu yönde eğilim olmaması Darülfünun'un görevini zorlaştırmıştır. Cumhuriyet'in ilanıyla özgürlük, gelişme sürecine girmiş, bu kapsamda Darülfünun özerkleştirilmiştir. Özellikle 20. yüzyılın başlarından itibaren Darülfünun'da değişiklikler meydana gelmiş ve reformlar yapılarak adı değiştirilmiş yeni fakülteler eklenmiştir (Yanardağ, 2017: 131). Özellikle 1936 yılında kurulan İktisat Fakültesi ders programında yer alan "işletme iktisadı" dersiyle birlikte işletmecilik eğitiminin akademik anlamda bir boyut kazandığı söylenebilir (Özkul, 2012: 233). Mülkiye Mektebi'nin 1858 tarihli kuruluşunda yer alan nizamnamesinde okulun kuruluş amacının kaymakamlık ve kaza müdürlüğü gibi mülkiye amirleri, mal müdürlüğü gibi maliyeciler yetiştirilmek üzere olduğu kaydedilmiştir. Bu okula alınacak öğrenci kriteri olarak, Babıali hükümet dairelerinde maaşsız ya da çok az maaşlı olarak görev yapan ve yaşı otuzu geçmemiş kâtiplerle, ilk öğrenim derecesine sahip gençlerden seçme sınavı yapılarak öğrenci alınması öngörülmüştür. Fakat ilginçtir ki, Mülkiye Mektebi'nin o günkü ders programı ve müfredatı devrim niteliği taşıyabilecek zenginlikteydi. Ekonomi, politika ve istatistik derslerine yer verildiği görülmektedir (Toprak, 2021: 6). Aynı şekilde Mülkiye Mektebi'nin ders programında da "işletme iktisadı" dersine rastlamak mümkündür (Üsdiken, 2002: 127). 1950 yılında yüz yılı aşkın süredir faaliyet gösteren (Mülkiye Mektebi ismiyle) Siyasal Bilgiler Okulu, fakülte yapısına dönüştürülerek Ankara Üniversitesine dâhil edilmiştir (Üsdiken vd., 2013: 197). "19. yüzyılda Avrupa'da ve/veya Türkiye'de "İşletmecilik Eğitimi" almak "ticaret" eğitimi almak anlamına gelmektedir." demek yanlış olmayacaktır. Özkul'a (2016) göre; "hem Fransa'dan modellenen okul "ticaret" vurgusuyla hem de Türkiye'de modellemeyi yapan okul ve sonrasında okullar "ticaret" vurgusuyla işletmeci yetiştirme iddialarını sürdürmüşlerdir. Bu sebeple; 1883-1930 yılları arasındaki okuldaki eğitimin "Ticaret Teknikleri/Usul-i Ticaret Dönemi" şeklinde ele alınabilir/adlandırılabilir" (Özkul, 2016: 466). 1883-1916 tarihleri arasında faaliyet gösteren Hamidiye Ticaret Mektebi'nin amacı ise, ticaret bilgisine haiz "ticaret erbabı" yetiştirmek olmuştur. Ayrıca hem ticaret hem de iş dünyasına nitelikli bireyler yetiştirmek amacıyla kurulan Ticaret Mektebi'nin ders programlarını oluşturanların, bireylerin o günün ticaret ve iş dünyasına uyumlarını kolaylaştırmak için yabancı dil öğretimine de önem verdikleri görülmektedir (Özkul, 2017: 32). Görüldüğü gibi Türkiye'de işletme/işletmecilik yönetimi eğitiminin tarihi,

Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk dönemlerine dek uzanmaktadır. Yöneticilik eğitiminin başlangıcı olarak 1882 tarihinde kurulan Yüksek Ticaret Okulu gösterilebilir. Bu okulun kuruluşunda o dönemlerde Fransa ile olan iyi ilişkiler nedeniyle Grandes Ecoles yapılanmasına bir öykünme söz konusudur (Sargut, 2009: 51). İşletme/işletmeciliğe yönelik eğitim, 1934 yılında kurulan İstanbul Üniversitesi ve 1936 yılında kurulan İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ile akademik olarak devam etmiştir (Pazarcık, 2016: 10).

3.3. 1950'li Yıllarda Türkiye'de İşletme Eğitiminin Durumu

Üsdiken (2009), Türkiye'de işletmecilik eğitiminin modern anlamda gelişimi, iki farklı yapı arasında gelişme gösterdiğini belirtmektedir. Bunlar, Alman ve Amerikan ekolleridir. 1937 yılı sonrası İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde etkisi olan Alman ekolü, 1950'lere kadar Türkiye'deki işletme eğitiminde ağırlığını sürdürmüştür. Bununla birlikte, 2. Dünya savaşını takip eden yıllarda Avrupa'da hızla gelişmiş olan Amerikanizasyon etkisinin en çok hissedildiği ülkelerden biri Türkiye olmuştur (Küllü ve Arslantaş, 2020: 38). 1950'li yıllar Türkiye'nin iktisadi ve siyasi yapısında önemli yapısal değişikliklerin meydana geldiğinin hissedildiği dönemdir. 1949 yılında yapılan vergi reformları, 1950 yılında siyasi iktidarın değişmesi, devletin yanı sıra özel sektörün de etkinliğinin hissedilmeye başlanması, iyi işletme/işletmecilik bilgisine sahip idareci ve yöneticilere hızla ihtiyaç duyulmasına sebebiyet vermiştir (Aysan vd., 2020: 5). Amerikanizasyon hareketi Türkiye'de çok farklı değişimlere yol açmış olmakla birlikte endüstriyel anlamda da değişimlere ve gelişmelere neden olmuştur (Küllü ve Arslantaş, 2020: 38). İşyerlerinin bir bilim konusu olarak görülmeye başlanması, 1930'lu yıllarla birlikte başlamıştır (Oluç, 1973; Tosun, 1985). Sözü edilen yıllar, Türkiye'de "sistemantik bir işletme bilimi eğitiminin" ve "çağdaş işletmecilik ve yöneticilik" konularıyla ilgili ilmin başladığı bir dönem olarak vurgulanmıştır (Üsdiken, 2002, s. 120). Türkiye'de iş yaşamına dair yükseköğretimde 1950'li yıllardan 1970'lerin ortalarına kadar önemli bazı değişiklikler meydana gelmiştir (Oluç, 1973). Örneğin, bu sürecin ilk adımı, Amerikan Ford Vakfı'nın teşvikleri ve parasal yardımlarıyla, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine bağlı bir İşletme İktisadi Enstitüsünün kurulmasıdır (Üsdiken, 2009: 2).

3.4. 1980'li Yıllarda Türkiye'de İşletme Eğitiminin Durumu

1950'de liberal ekonomi politikalarının uygulanmaya başlanması ile özel kesimde artan işletmeci talebini karşılamak amacıyla iki önlem alınmıştır. İlk önlem olarak bahsedilebilecek olan durum, Yüksek Ticaret Okullarının İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi haline dönüştürülmüş olmasıdır. 1980'li yıllara gelindiğinde bu akademilerin (İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi ve Trabzon İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi) sayısı altıya çıkmıştır. İkinci önlem olarak da yeni üniversitelerin kurulması ve işletme eğitimi veren fakültelerin sayısının artırılmasıdır. Akademi ve bağlı okullara bu fakülteler eklendiğinde işletme eğitimi veren lisans düzeyindeki kurum sayısının 48'e ulaştığı görülmüştür (Güvemli, 2018: 240). 1981 yılında yürürlüğe giren Yükseköğretim Kanunu ile farklı bir düzene geçilmiş, bu durumun bir devamı olarak da bu alanı düzenlemek ve yönetmek üzere, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) adında, merkezi bir yapı kurulmuştur. Devamında da bazı istisnai durumlar haricinde, bütün

yükseköğretim üniversite adı altında tek merkezde toplanmıştır. Alandaki neredeyse tek örgütsel yapı haline getirilmiş üniversitelerin birbirlerine benzemeleri yönünde yapılan uygulama olmakla birlikte, bir taraftan da üniversitelerin birbirleriyle daha rekabet halinde olmaları istenmiştir (Üsdiken ve diğerleri, 2013: 190). YÖK yasasının işletme bölümleri kapsamındaki etkisi zorlayıcı eşbiçimliliğin¹ en belirgin örneğidir. Bu süreçte YÖK genel kural ve düzenlemelerin yanı sıra ders müfredatları ve içerikleri konusunda da üniversiteleri bazı hususlarda zorlamıştır (Sargut, 2009: 60).

3.5. 2000'li Yıllarda Türkiye'de İşletme Eğitiminin Durumu

İşletme eğitimi veren yükseköğretim kurumları geçtiğimiz yıllarda pek çok eleştiriye maruz kalmıştır. 2008 yılında ortaya çıkan ekonomik krizle birlikte, işletme okullarının günümüz dünyasında yöneticilik işini hakkıyla yerine getirebilecek yeterliliğe sahip mezunlar yetiştirememenin sorumluluğunu üstlenmeleri gerektiği konusunda iddialar ortaya atılmıştır. İşletme okulları, belirli bir yönetim eğitimi türüne olan gerekli ve acil ihtiyaçları çözmek ve yeni fikir ve uygulamaların yönetim topluluğu içinde yayılıp zenginleşmesine yardımcı olmak için oluşturulmuştur. Ancak günümüzde yeni fikirleri yaygınlaştırma söz konusu olduğunda kesinlikle geride kaldıkları söylenebilir. Çünkü gitgide daha az akademisyen, herhangi bir şey yayınlamaya istekli veya muktedir olmaktadır. Bu da verilen işletme eğitiminin artık gerekli olan bir şey olmadığı durumunun ortaya çıkmasına, yönetim okullarının meşruiyetlerine hatta amaçlarına karşı bir meydan okumayla karşı karşıya gelmelerine neden olmaktadır (Witzel, 2022: 289). Türkiye'de 2005 yılına kadar işletme eğitimi veren vakıf üniversitelerinin sayısı 22'ye yükselmiş ve toplamda 75 üniversite bünyesinde işletme eğitimi verilmiştir. 2011 yılına kadar işletme eğitimi veren devlet üniversitelerinin sayısı 80'e yükselirken aynı yıl için vakıf üniversitelerinin sayısı da 33'e yükselmiştir. 2019 yılına gelindiğinde ise, işletme eğitimi veren devlet üniversitesi sayısı 96'ya yükselmiş ve aynı dönemde vakıf üniversitelerinin sayısı da 44 olmuştur. Tablo 1'de bu değişimi gösteren sayılar yer almaktadır.

Tablo 1: Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Bazında İşletme Eğitimi Verilen Bölümlere İlişkin Sayısal Veriler (1980-2022 Yılları Arası)

İşletme Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumları	Devlet Üniversitelerinin Sayısı	Vakıf Üniversitelerinin Sayısı
YÖK Dönemi (1980-2000)	28	1
2001-2005 Yılına Kadar	53	22
2006-2011 Yılına Kadar	80	33
2012-2018 Yılına Kadar	96	44
2019-2022 Yılına Kadar	148	148

¹ Kurumsal eşbiçimlilik kavramı örgütlerin birbirine benzer yönleri üzerine odaklanan bir kavram olup, bir örgütün benzer çevresel koşullar altında diğer bir örgüte benzemesine neden olan kısıtlayıcı bir süreç olarak yönetim yazınında yer almaktadır. Kurumsal eşbiçimlilik kavramı üçe ayrılmaktadır; örgütlerin arasındaki güç ve hiyerarşi farklarından kaynaklanan zorlayıcı kurumsal eşbiçimlilik, diğer birimlere göre uzman olarak kabul edilen örgüt ve birimlerin taklit edilmesi ile oluşan taklitçi kurumsal eşbiçimlilik ve alanda yer alan standart, kural ve yasaların ortaya çıkardığı normatif kurumsal eşbiçimlilik (Köse ve Ayhün, 2018: 533).

*1980-2018 Yılları arasındaki bilgiler Yelkikalan vd. tarafından (2019) yazılan “Eğitim 4.0 Ekseninde Türkiye’de İşletme Eğitiminin Dünü, Bugünü ve Yarını” adlı kitaptaki bilgilerden uyarlanmıştır. 2022 yılı verileri ise, Yükseköğretim Kurumunun www.yokatlas.yok.gov.tr adresindeki bilgilerden elde edilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde; özellikle 2000’li yıllarla birlikte (2001-2005 dönemi) işletme eğitimi veren üniversitelerin sayısında dramatik bir artış olduğu gözlenmektedir. Aynı şekilde 2019-2022 yılları arasında da belirgin bir artış söz konusudur. Bu rakamsal büyümenin ne kadar planlı olduğu tartışmaya açık görünmektedir. Çünkü daha önceki yıllarda işletme bölümlerinin bir kısmının kapatılması sorunuyla karşılaşmıştır. Kısaca, yıllar itibarıyla Türkiye’de işletme eğitimi veren üniversitelerin sayıları artma eğilimi göstermiştir (Yelkikalan vd., 2019: 142). 2000’li yıllarda yeni programlar vasıtasıyla işletme bölümlerini çeşitlendiren üniversiteler, plansız bir büyüme göstermiş, bu süreç sonunda ise, 2016 yılından itibaren kontenjan sayılarının azaltılması veya ilgili işletme bölümlerinin kapatılması sorunuyla yüzleşmiştir. 2017 yılında Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin (ÖSYM) ek yerleştirme kılavuzundaki verilerine göre de en fazla boş kontenjanın işletme bölümlerine ait olduğu görülmektedir. ÖSYM’nin ÖSYS ek yerleştirme kılavuzuna göre en fazla boş kontenjan devlet, vakıf ve KKTC üniversiteleri toplamında 8.691 ile işletme bölümlerine aittir. Bunu 5.435 ile iktisat bölümleri izlemiştir (Öndeş, 2017). 2021 yılında Üniversiteler Arası Kurul (ÜAK) Sosyal Bilimler Eğitim Konseyi Başkanlığı bünyesinde, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) ev sahipliği kapsamında, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile ilişkili Fakülte Dekanları Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada rutin klasik görevlerinin dışına taşarak fakültelerin yapısal problemlerine çözüm üretmeye odaklanmanın daha önemli olduğu dile getirilmiştir. Bu toplantıda, ÜAK Sosyal Bilimler Eğitim Konseyi Başkanı Prof. Dr. Adem Korkmaz’ın da belirttikleri sorunları özetler niteliktedir:

“Bu yılın yerleştirmelerine baktığımızda birkaç yıl önceden veriler bir şekilde kendini göstermeye başlamıştı. 50 programlı bölümlerin merkezde 3-5 üniversiteyi hariç ettiğimizde ciddi sıkıntılar ve yüzleşmelerle karşı karşıya olduğunu gözlemlememiz gerekiyor. Bir öğrencinin Anadolu’nun herhangi bir yerinde bir İşletme Bölümünü neden tercih etmesi gerekiyor konusunda artık çok daha ciddi analizler yapması gerekiyor. Artık günümüzde dijital dünya çok başka süreçleri tetikliyor. Dünyada dijital üniversiteler kapıda. Trendlere göre de akademinin cevap vermesi gerekiyor.”

Tarihsel sürece bakıldığında, işletme eğitiminde niceliksel artışa önem verilmiş, devlet üniversitelerinde normal (örgün) öğretim yanında farklı öğretim programlarıyla da öğrenci alınmıştır. Vakıf üniversitelerinde ise, zaman içerisinde burs türleri farklılaşmış ve başarı bursu gibi genişlemeler olmuştur (Yelkikalan vd., 2019: 2). Bilginoğlu’nun (2018), bugün Türkiye’de 200’e yakın üniversitenin bulunduğu ve neredeyse tümünde işletme lisans programları bulunduğu ayrıca bunların kontenjan seviyesinin 10 binler civarında olup 2017’de ilk yerleşmede boş kalan kontenjan sayısının 9000’ler seviyesinde olduğu yönündedir şeklinde tespiti ile Türkiye’deki işletme eğitimi ile ilgili durumu özetlemektedir. Bu kontenjan yüksekliğinin nedeni “işletme eğitimi alanlar her şeyi yapabilecekleri” mantığıyla mıdır? şeklinde bir soru sorarak, bu mantığa cevaben her şeyi yapabilmek için işletme eğitiminin gerekmediğini de belirtmiştir. Bilginoğlu’na (2018) göre, işletmelerimizin küresel ekonomide gelişim göstermesini ve yaşamasını sağlayacak, ileriki nesillerin eğitim şeklini yapılandırmak ve uygulamak öncelikli amaç olmalıdır. 1936’da Prof. Alfred İsaac’ın İşletme İktisadi Kürsüsü ve 1954 yılında İşletme

İktisadi Enstitüsü kurulması gibi, söz konusu zamanlarda gerçekleştirilmiş bu yapılardan küçük olmayan bir işletme bilimi eğitimi yapılandırılmalıdır. Burada seçkin eğitim kurumlarını takip etmek yanlış olmayacaktır. Sayısı az da olsa, bazı eğitim kurumlarının bu arayışı takip ettikleri görülmektedir (Bilginöglü, 2018, s. 6). Gerek geçmiş gerekse günümüz dünyasının modern uygulamalarından faydalanmak, üst düzey yöneticilerin eğitimi konusunda, modern dünyanın eğitim ve öğretim sisteminin dönüşümüne paralel olarak her geçen gün gösterdiği değişim düşünüldüğünde önem arz etmektedir. Osmanlı Devleti mirasının, idareci eğitiminde Tanzimat öncesi ve sonrası oluşturduğu yapı, bu açıdan bakıldığında zengin bir tarihsel arka planın varlığını gözler önüne sermektedir (Kurban, 2016: 81).

Bu bölümde, çalışmanın hedeflerinden biri olan günümüzdeki işletme bölümlerinin durumunu belirleyebilmek için YÖK, üniversiteler ve bazı internet sitelerinden elde edilen ikincil veriler ışığında değerlendirmeler yapılmış ve tablolar halinde sunulmuştur. Buna göre YÖK verileri dikkate alınarak, ilk üçte ve son üçte yer alan üniversitelere son sırada yerleşen adayların ortalama netlerine (Tablo 2), ilgili bölümlerin taban ve tavan puanlarına (Tablo 3), kontenjan sayılarına ve boş kalan kontenjan oranlarına (Tablo 4), üniversitelerin işveren ilgi endeksi sıralamaları (Tablo 5) ve ilgili üniversitelerin işletme bölümlerinde yer alan öğretim elemanı sayıları ve dağılımları (Tablo 6) verilmiştir. Ayrıca zorunlu ve seçmeli derslerin dağılımları, ilgili üniversitelerin işletme bölümlerinde endüstri 4.0 kapsamında değerlendirilebilecek ders sayıları ve staj imkanları hakkındaki bilgilerden (Tablo 7) yola çıkılarak çeşitli çıkarımlar ve sonuçlar üretilmeye çalışılmıştır.

Tablo 2: 2022 Yılında İlk Üçte Yer Alan Üniversiteler ile Son Üçte Yer Alan Üniversitelerin İşletme Bölümlerine Yerleşen Son Adayların Ortalama Netlerine İlişkin Veriler

Yerleşen Son Kişi Bazında	OÖBP*	TYT Türkçe (40)	TYT Sosyal	TYT Matematik (40)	TYT Fen (2)	AYT Matematik (40)	AYT Türkçe (24)	AYT Tarih (10)	AYT Coğrafya (6)
Koç Üniversitesi (İngilizce) Burslu Vakıf*	490,815	35	17,8	36,8	13,8	40	19	7,5	6
Boğaziçi Üniversitesi*	467,165	35,5	20	36	11,5	37	21,8	6,5	5
Bilkent Üniversitesi*	482,501	33,8	18,8	36,5	11,8	36,3	20,3	5	6
Atatürk Üniversitesi	315,802	2	-1,5	-0,3	-1	1,8	1,3	0,3	3,5
Kafkas Üniversitesi	269,269	15	7,5	-0,3	0	0	4,8	1,3	3,8
Muş Alparslan Üniversitesi	300,577	16	7,5	2	0	-0,5	2,8	2,5	2,3

*İşaretili üniversiteler ilk üç sırayı temsil etmektedir. **Ortaöğretim başarı puanı

***Tablodaki veriler Yükseköğretim Kurumunun www.yokatlas.yok.gov.tr adresindeki bilgilerden elde edilmiştir.

2022 yılı YKS sınav sonuçlarına göre devlet ve vakıf üniversitelerinde oluşan taban ve tavan puanlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: 2022 Yılına Ait Devlet ve Vakıf Üniversitelerinde Oluşan Taban ve Tavan Puanlar

Üniversite Türü	Taban Puan	Tavan Puan
Devlet	181,497	551,871
Vakıf	190,146	540,739

* Tablodaki veriler Yükseköğretim Kurumunun www.yokatlas.yok.gov.tr adresindeki bilgilerden elde edilmiştir.

Tablo 3 ve Tablo 2 birlikte incelendiğinde, eksi netlerle de bazı üniversitelerin işletme bölümlerine yerleşilebildiği görülmektedir. Tavan puanlara bakıldığında, Türkçe, Matematik, Fen, Sosyal, Tarih ve Coğrafya alanlarında yüksek netlere sahip öğrencilerin ilk üç sırada belirtilen üniversitelere yerleştikleri görülmektedir. Eksi netlere sahip öğrencilerin işletme ders programlarında yer alan dersleri ne ölçüde başarabilecekleri sorgulanmalıdır.

Tablo 4: 2021 ve 2022 Yılına Ait İşletme Programları Kontenjanları ve Yerleşen Öğrenci Sayıları

İşletme Programı Bazında Yıllar	Kontenjan Sayısı	Yerleşen	Oran
2021 YKS Sonucu	12,556	7,910	%36,5 Boş Kontenjan
2022 YKS Sonucu	12,101	12,032	%0,6 Boş Kontenjan

* Tablodaki veriler Yükseköğretim Kurumunun www.yokatlas.yok.gov.tr adresindeki bilgilerden elde edilmiştir.

Tablo 4’de yer alan 2021 yılı YKS sonucuna göre, Türkiye’deki işletme bölümlerinin toplam kontenjanı 12,556 iken, bu kontenjanlara yerleşen kişi sayısı 7,910 olarak gerçekleşmiş, ilgili yıl için kontenjanların % 36,5’i boş kalmıştır. 2022 yılında ise boş kontenjan oranı % 0,6 olarak açıklanmıştır. Oldukça dikkat çeken bu ani doluluk oranı, YÖK’ün 2022 yılında yapılan sınavda ön lisans ve lisans programlarını tercihte 150 ve 180 olan baraj puanları uygulamasını kaldırılmasından kaynaklanmaktadır.²

Tablo 5: 2022 Yılında İlk Üçte Yer Alan Üniversiteler ile Son Üçte Yer Alan Üniversitelerin İşletme Bölümlerine Ait Bazı Veriler

Üniversite	İşveren İlgili Endeksi Puanı	İşveren İlgili Endeksi Sırası (154 Üniversite Arasında)
Koç Üniversitesi (İngilizce Burslu)	55.8	6
Boğaziçi Üniversitesi	66.9	2
Bilkent Üniversitesi	43.8	25
Atatürk Üniversitesi	20.7	122
Kafkas Üniversitesi	18.1	140
Muş Alparslan Üniversitesi	15.1	153

*İşveren İlgili Endeksi Puanı ve Sıralamasına ilişkin veriler 24.01.2023 tarihinde <https://www.kariyer.net/en-iyi-universiteler/universiteler-bolumler> web sayfasından elde edilmiştir.

**Öğretim elemanlarına ilişkin veriler ve ders dağılımlarına ilişkin veriler ilgili üniversitelerin web sayfalarından elde edilmiştir.

² 2022 YKS'den itibaren ön lisans ve lisans programlarını tercihte 150 ve 180 olan TYT ve AYT baraj puanları uygulaması kaldırılmıştır. Erişim: <https://www.trthaber.com/haber/gundem/universiteye-giriste-baraj-puani-kaldirildi-654147.html>.

İşveren ilgi endeksi puanı ve sıralaması www.kariyer.net isimli internet sitesinin “son 10 yılda yeni çalışanlarını arayan 486 bin işveren kullanıcısının 200 milyon hareketini inceleyerek bu hareketleri adayların özgeçmişlerindeki bilgiler ile eşleştirerek anlamlandırmalarıyla oluşturulmuş bir uygulamadır”. Mezunların, üniversite mezuniyetleri sonrası ilk iki yıl içerisinde işe girme hızlarını, işverenlerin hangi üniversite ya da bölüm mezunlarına daha fazla ilgi gösterdiklerini belirleyen uygulamadan alınan verilerle yukarıdaki Tablo 5’deki yer alan üniversitelere ilişkin bilgilere bakıldığında, Boğaziçi Üniversitesi İşletme (İngilizce) bölümü 66.9 endeks puanına sahipken 154 üniversite arasında da ikinci sırada yer almaktadır. Tablo 5’deki yer alan bir diğer üniversite olan Muş Alparslan Üniversitesi İşletme Bölümü ise, 15.1 endeks puanı ile 154 üniversite arasında 153. sırada yer almaktadır. Öğretim elemanlarının dağılımlarına ilişkin veriler incelendiğinde, Koç Üniversitesi İngilizce İşletme Bölümünde 26 öğretim üyesi yer almaktayken, Muş Alparslan Üniversitesi İşletme Bölümü beş öğretim üyesiyle faaliyetlerini sürdürmektedir. Zorunlu/seçmeli ders dağılımlarının genellikle altı üniversite için de paralellik gösterdiği söylenebilmektedir.

Tablo 6: 2022 Yılında İlk Üçte Yer Alan Üniversiteler ile Son Üçte Yer Alan Üniversitelerin Akademik Kadro Dağılımı

Üniversite	Öğretim Üyesi Sayısı	Zorunlu/Seçmeli Ders Sayısı
Koç Üniversitesi (İngilizce Burslu)	26 (Profesör 10, Doçent 5, Dr. Öğr. Üyesi 11)	28/15
Boğaziçi Üniversitesi	20 (Profesör 9, Doçent 5, Dr. Öğr. Üyesi 6)	34/13
Bilkent Üniversitesi	21 (Profesör 3, Doçent 9, Dr. Öğr. Üyesi 9)	42/6
Atatürk Üniversitesi	21 (Profesör 11, Doçent 3, Dr. Öğr. Üyesi 7)	41/16
Kafkas Üniversitesi	13 (Profesör 4, Doçent 6, Dr. Öğr. Üyesi 3)	40/14
Muş Alparslan Üniversitesi	5 (Doçent 1, Dr. Öğr. Üyesi 4)	42/12

146

Tablo 6 incelendiğinde, 2022 yılı verileri ışığında ilk üçte yer alan üniversitelerin akademik kadro yapısının niceliksel olarak benzeştiği ancak sadece Bilkent Üniversitesinde profesör sayısının diğerlerine göre daha az olduğu görülmektedir. Aynı benzeşmenin son üçte yer alan üniversiteler arasında görülmemesinin sebebinin ise 2022 yılında baraj puanı uygulamasının kaldırılmasından kaynaklandığı ve özellikle uzun bir geçmişe sahip olan Atatürk Üniversitesinin bu tabloda yer almasının sebebinin açıklar nitelikte olduğu düşünülmektedir. Çünkü akademik kadro yapısı ilk üçte yer alan üniversiteler ile benzeşmektedir. Son üçte yer alan üniversitelerin ise akademik kadrosunun niceliksel olarak güçlendirilmesi gerektiği görülmektedir. Zorunlu ve seçmeli ders dağılımı incelendiğinde ise İlk üçte yer alan üniversitelerden Bilkent Üniversitesi dışında yer alanların zorunlu/seçmeli oranının seçmeli lehine benzeştiği son üçte yer alan üniversitelerde ise zorunlu lehine benzeştiği görülmektedir. Özellikle günümüz rekabet koşulları düşünüldüğünde ve Tablo 7’deki dersler de dikkate alındığında dijital dönüşüme ayak uydurma yeteneğini artıracak seçmeli derslerin sayısının artırılmasının gerekliliği görülmektedir.

Tablo 7: 2022 Yılında İlgili Üniversitelerde Yer Alan Endüstri 4.0 Kapsamındaki Dersler ile Staj Derslerine İlişkin Bilgiler

Üniversite	Endüstri 4.0 Sürecine Uyum Niteliğinde Derslerin Var Olup Olmadığı	Staj Olanasının Olup Olmadığı
Koç Üniversitesi	3 Ders (Yönetim Bilişim Sistemleri, E-Ticaret Yönetimi, İş Dünyası ve Kamuda Büyük Veri)	İsteğe Bağlı Staj Yapılmakta (Staja ilişkin web sitesinde bilgi ve açıklamalar mevcut)
Boğaziçi Üniversitesi	5 Ders (Bilgi Sistemleri Yönetimi, Teknoloji Yönetimi, Yönetim Simülasyonu, İşletmeler için Veri Analitiği, İstatistiksel Öngörü ve E-Ticaret)	Staj Zorunluluğu Bulunmamakta (İlgili üniversitenin web sayfasında kariyer merkezi kısmında iş ve staj imkânlarına yer verilmekte)
Bilkent Üniversitesi	1 Ders (Veri Modelleri ve Karar Alma)	Zorunlu Yaz Stajı Dersi Bulunmaktadır
Atatürk Üniversitesi	11 (Yönetim Bilgi Sistemleri, Mobil Programlama, Kentsel Lojistik ve Akıllı Ulaşım Sistemleri, Ağ ve Simülasyon Uygulamaları, Bilgisayar Destekli Muhasebe, Muhasebe Bilgi Sistemi Yönetimi, Dijital Pazarlama, Dijital Dönüşüm, E-Ticaret ve E-İş, E- Öğrenme, İşletmelerde Bilgi Sistemleri)	Seçmeli Ders Olarak Mevcut
Kafkas Üniversitesi	4 (Mobil Pazarlama, Bilgi Yönetimi, Yönetim Bilişim Sistemleri, Bilgisayarlı Muhasebe)	Staj Zorunluluğu Bulunmamakta (Staja ilişkin herhangi bir bilgi mevcut değil)
Muş Alparslan Üniversitesi	6 (Bilgisayarlı Büro İşlemleri, Bilgisayarlı Muhasebe, Veri Madenciliği, E-Ticaret, Doğrusal Programlama, Elektronik Tablolar ve Modelleme)	Staj Zorunluluğu Bulunmamakta (Staja ilişkin herhangi bir bilgi mevcut değil)

*Tablo 7' deki bilgilere ilgili üniversitelerin web sayfalarından ulaşılmıştır.

Stajlara ilişkin bilgilendirme ve yönlendirme amaçlı içeriklere Koç Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümlerinin web sayfalarından ulaşılabilirken, Bilkent Üniversitesi İşletme Bölümünde yaz stajı zorunlu olarak ders programlarında mevcuttur. Endüstri 4.0 kapsamındaki derslerin ilgili üniversitelerde kısmen de olsa yer aldığı görülmektedir.

İşletme eğitiminin nitelik olarak durumunu, uluslararası akreditasyon kuruluşlarının program bazlı yaptığı değerlendirmeler sonucu ortaya çıkan sonuçlar özetlemektedir. Yükseköğretim Kalite Kurulu web sayfasında yer alan tanımlamalar ve açıklamalara göre, Program Akreditasyonu:

[b]ir akreditasyon kuruluşu tarafından belirli bir alanda önceden belirlenmiş, akademik ve alana özgü standartların bir yükseköğretim programı tarafından karşılanıp karşılanmadığını ölçen değerlendirme ve dış kalite güvence sürecini ifade etmektedir. Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması süreci Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından belirlenen ilke ve ölçütler kapsamında yürütülmektedir. 2016 yılından itibaren YKS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda (Eski adıyla ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu) YÖKAK tarafından yetkilendirilen veya tanınan akreditasyon kuruluşlarının akredite ettiği program bilgileri yer almaktadır.

YÖKAK tarafından tanınan AACSB (Association to Advance Collegiate Schools of Business) isimli uluslararası akreditasyon kuruluşuna göre de Türkiye'deki üniversitelerin işletme bölümlerinden yalnızca Koç, İhsan Doğramacı Bilkent, İstanbul Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesi'nin ilgili bölümleri bu kriterleri karşılayabilmektedir. AACSB akreditasyonu temelde; stratejik yönetim ve yenilik, katılımcılar, öğrenciler-öğretim üyeleri ve profesyonel kadrolar, öğrenme ve öğretme süreci ile akademik ve profesyonel katılım başlıklarında 15 farklı standardı içermektedir. (Bakınız: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2022).

3.6. Türkiye'de İşletme Eğitiminin Mevcut Durumuna Dair Eleştiriler

Yönetimle ilgili düşünürler, en başından beri örgütlerin parçaların toplamından çok daha fazlası oldukları durumlarda daha fazla güç elde ettiklerinin farkındaydı. Strateji, çalışanlar, müşteriler, finans, örgüt, kültür vd. karmaşık bir şekilde birbiriyle ilişkili ve bağlantılı olarak bütüncül bir yapıya sahiptirler. İşletme eğitime daha bütüncül bir yaklaşım getirilmesi durumunda bu yaklaşımın sorunu çözüp çözemeyeceği meçhuldür, ancak böyle bir yaklaşımın denemesi faydalı gibi görünmektedir. Parça parça öğrenilen fikirlerden bir bütün oluşturabilme yeteneğinin ihtiyaç duyulan şey olacağı söylenebilir. Bütünleştirici öğretimin mümkün olduğu ve geniş çapta denemesi gerektiği görüşü ileri sürülebilir. Daha bütüncül düşünme ve yönetme yolları sunmak, günümüzde yönetim okullarının karşılaştığı en büyük zorluklardan biridir (Witzel, 2022: 289). Bilginoğlu (2018: 6), bir değişimin yaşandığının ve işletme eğitiminde gelecek nesillerin eğitim konseptinin oluşturulması ve uygulanması gerektiği yönündeki fikrini şu örnekle dile getirmiştir. Örneğin, bugün Google ve Wiki'den aldıklarımızın, yarın bulut (Cloud) üzerinden "akıllı sistemlere" ve "yapay zekâya" gelebileceğidir: Üzerinde durulması gereken diğer bir konu ise, bir ders kitabında yer alan bilgilerin çok kısa süre içerisinde eskimesi veya büyük bir kısmının yok olup geçerliliğini yitirmesidir. Araştırma sonuçları göstermektedir ki, işgücü piyasasında kısa ve uzun vadede beklentilerin cevaplanması, mevcut işgücü yetenek ve kapasitelerinin geliştirilmesine bağlanmış durumdadır. Dijital dönüşüm sürecinin hızlı bir gelişme kaydedebilmesi için nitelikli işgücü seviyesinin geliştirilmesi bir ön koşul olarak görünmektedir. Özellikle nitelikli insan kaynağına ulaşma konusunda ciddi yetersizliklerin mevcudiyeti Türkiye'de yapılan firma beklentileri araştırmalarında ortaya çıkan durumdur (Doğru ve Meçik, 2018: 1601). Kurban (2016) tarafından yapılan çalışmada; Türkiye'de yönetici sınıfın eğitiminin nasıl olması ve ne şekilde teşkilatlanması gerektiğine dair çalışmalardaki görüşlerin çeşitlilik ve farklılıklar arz ettiği buradan yola çıkarak Fransız Ulusal Yönetim Okulu'nun (ENA) birtakım uygulamalardan hareketle TODAİE'nin (Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü) modern Enderun olarak dönüşümünün sağlanabileceği önerilmektedir. Tarihsel açıdan bakıldığında, TODAİE kadar geçmişi olan ENA, üst düzey yönetici ve idarecilerin tamamlaması gereken bir okuldur. Bu çerçevede, Enderun Mektebi ve Mekteb-i Mülkiye gibi merkezileşmiş bir yapı dâhilinde eğitim vermektedir. Yönetim okulu misyonuna uygun olarak bütünsel bir yapıya sahip olduğu, özellikle kuramsal ve uygulamalı eğitime yönelik olarak öğrenim görülmesinden hareketle çıkarılabilmektedir (Kurban, 2016: 79). Ancak 1958 yılında 7163 sayılı Kanunla kurulmuş olan Amme İdaresi Enstitüsü, 2018 yılında 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kapatılmıştır (T.C. Resmî Gazete, 2018, Sayı: 30473).

İşletme eğitimi içinde yoğun bir yeri olan muhasebe öğretimi de bir diğer dikkat çekici konudur. Çünkü günümüzde muhasebe mesleği artık ulusallıktan çıkarak, uluslararası

bir nitelik kazanmıştır. Eğitim veren fakülteler bağlamında muhasebe eğitimine ağırlıklı olarak müfredatlarında yer veren bölüm işletme bölümüdür. Türkiye'deki üniversitelerde yer alan işletme bölümleri müfredatlarının IAES 2'ye (*Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları*) kısmen uydukları söylenebilir. Bu noktada Kızıyalçın (2020:147), muhasebe meslek adaylarının diğer derslerin yanı sıra bilgi teknolojilerini içeren konuları da çok iyi bilmesinin önemi vurgulanmakta ve bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“IAES 2 yeterlilikleri muhasebe ve finansman ile ilgili bilgiler, organizasyon ve iş bilgisi ve bilişim teknolojileri olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır. Organizasyon ve iş bilgisi alanı Türkiye'de yer alan işletme bölümlerinde IAES'e uygunluk açısından en yüksek orana sahiptir. Bu alan hem toplam dersler içindeki oranı baz alındığında hem de zorunlu derslerin oranı olarak diğer alanlardan daha yüksek bir orana sahiptir. Muhasebe ve finans alanındaki derslerin IAES 2'ye nispeten uygun olduğu söylenebilir. Bilgi teknolojisi alanına bakıldığında ise oranların oldukça düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bilgi teknolojisi alanının IAES 2'ye uygunluğunun düşük olduğu vurgulanabilir. Teknolojinin günümüzdeki önemine bağlı olarak IAES 2'de muhasebe meslek mensuplarının eğitimlerinin teknoloji tabanlı olmasının gerektiği belirtilmektedir.”

Amerikancı bir modele öykünülerek işletme yönetimi eğitiminde benzeşmeye gidilmesi birkaç yönden eleştirilebilir. Liberalleşen iç pazarın beklentilerinin karşılanması yönüyle, diğer taraftan da ABD işletme okullarının dinamiklerinin geleneksel üniversitelere aktarımını sağlaması bakımından, Amerikan modeli kapsamında oluşan eşbiçimsel süreç olumlu görülebilecektir. Avrupa Birliği'nde üniversitelerin yenilenmesi şeklinde belirtilen Bologna süreci incelendiğinde, bunun gerçekte Avrupa'daki üniversitelerin Amerikan üniversiteleriyle rekabet edebilme yeteneklerini artırma çabası olduğu görülür. En azından kurumsal olarak Türkiye'deki işletme yönetimi eğitimi, Amerikan işletme okullarına öykünerek içeride oluşturulan eşbiçimlilik süreci sayesinde, Bologna sürecinin ötesine taşınmıştır (Sargut, 2009: 61).

Türkiye'de günümüzde çok az sayıdaki üniversitenin puanları yıllar içinde artmaktadır. Bu kapsamda puanı artan üniversitelerin eğitim programları, içerikleri ve eğitim sistemlerinin incelenmesi gereklilik arz etmektedir. Vakıf üniversitelerinin eşbiçimliliğin önüne geçmek amacıyla İngilizce işletme bölümlerine yöneldikleri ve bu durumun da devlet üniversitelerinde daha az sayıda kaldığı tespit edilmiştir. Devlet üniversitelerinde işletme eğitiminin niteliksel olarak kalitesini artıracak faaliyetler yapılması önerilebilir. Ayrıca vakıf üniversiteleri kontenjan açısından dolmamakta, bu durum çok düşük puanlı öğrencilerin bu bölümlere yerleşmesine sebep olmaktadır. Bu durumun önlenmesi amacıyla işletme bölümlerine baraj puanı getirilmesi uygun olabilecektir. Üniversite-sanayi iş birliği oluşturulacak projelerle desteklenerek, işletme bölümü öğrencilerinin donanımlarının artırılması hedeflenmelidir (Yelkikalan vd., 2019: 143). Lisansüstü işletme eğitimleri açısından duruma bakıldığında ise, Aysan vd. (2020) tarafından yapılan değerlendirmeler önem arz etmektedir. 1954 yılında Türkiye'de kurulan İşletme İktisadi Enstitüsünün bir akademik yıl süreli “ihtisas programı” sıra dışı bir eğitim programı olarak günümüzde hâlâ izleri yaşayan lisansüstü işletmecilik alanında bir eğitim programı olarak görülmektedir. Enstitü, 1957 yılında başlatılan bu programı kırk

yıl boyunca sürdürmüş, ancak değişen koşullar nedeniyle bu program 1990'ların ikinci yarısında son bulmuştur. Öğrenci bakış açısından duruma bakıldığında, bir yıl içerisinde yüzlerce vaka tartışması yapabilme fırsatı yakalayan bir öğrencinin, gerçek yaşamda karşılaşabileceği birçok durumun benzerini önceden tartışmış ve birebir gözlemlemiş olacağı görülür. Öğrencilere yöneticilikte karar verme tecrübesinin kazandırılmaya çalışılmasının değeri tecrübe açısından bakıldığında daha da iyi anlaşılmaktadır. Harvard Business School'u Dünya'da hâlâ çok saygın bir yerde tutan başarı sırrının ardında "vaka metodu" vardır. Kırk yıla yakın bir süre "İşletmecilik İhtisas Programı"nı Türkiye'de öncelikli olarak tercih edilen lisansüstü program yapan, ilgili metoda bu öğretim kurumu tarafından verilen önemdir. Günümüzde, böyle bir eğitim yapısına eskisinden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada, Aysan vd. (2020: 16), Türkiye'de mevcut iki yüzün üstündeki üniversitede sayısız işletmecilik yüksek lisans programı bulunmaktadır. Ama bir tane dahi tüm gün boyunca yoğun bir şekilde vaka tartışmaları yapılan, yüzde yüz devam mecburiyeti bulunan bir "İşletmecilik İhtisas Programı" mevcut olmadığını ifade etmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

İşletme eğitiminin tarihsel süreci incelendiğinde, Türkiye'de günümüzdeki yükseköğretim kurumlarına benzer nitelikteki kurumların izlerine 15. ve 16. yüzyıllarda kurulmuş olan mekteplerde ve medreselerde rastlamak mümkündür. Medrese ve mekteplerde doğrudan işletme eğitime yönelik bütüncül bir yapıya rastlanmasa da bu dönemde yer alan bazı derslerin işletmecilik ile ilgili kavramlara eğitim süreçlerinde yer verildiği gözlenmektedir. Benzer şekilde Enderun Mektebinde yer alan derslerde de yöneticilik davranışlarının nasıl olması gerektiği yönünde eğitimler yer almaktadır. Her ne kadar iktisat alanının alt dalı gibi görülüp iktisat dersleri ile bir arada yürütülse de 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında ticaret mekteplerinin müfredatlarında işletme iktisadi dersinin yer alması bu alanda bir disiplin oluşturma çabası olarak görülebilmektedir. Türkiye'deki eski kurumların yerini yenilerine bırakmasıyla muhasebe, iktisat, vergi ve maliye gibi derslerle başlayan işletme eğitimi daha sonraki dönemlerde özel sektördeki gelişmelere paralel olarak, bu alandaki ihtiyaçları karşılamak üzere pazarlama, insan kaynakları, denetim, üretim yönetimi gibi derslerin eklenmesiyle genişlemiştir.

Üniversitelerin çeşitli bölümlerinden mezun olanlarda olduğu gibi işletme mezunlarının da beklentilerine yönelik alanlarda istihdam edilemedikleri görülmektedir. Bu da bizi, üniversitelerin yetiştirdiği mezunlarla iş dünyasının talep ettiği mezun profilleri arasında tam bir uyuma bulunmadığı gerçeğiyle yüzleştirmektedir. Bu yüzden eğitim programları oluşturulurken, bireylerin mezun olduktan sonraki süreçte yer almaları gereken sektörlerin yakından takip edilmesi ve bu sektörlerin ihtiyaç duyduğu niteliklere eğitim programları bütünleştirilmek suretiyle uyumlu hale getirilmelidir. Özellikle derslerin içerik olarak çok fazlaca teorik olması, bireylerin öğrendiklerini deneyimleyebilme şansını getirmemektedir. Bu değerlendirmelere istinaden çalışma çerçevesinde geliştirilen öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ İşletme eğitimi veren kurumlarımızda gelecek nesiller için eğitim konseptleri oluşturulmalıdır, çünkü ders kitaplarındaki bilgiler artık çok daha hızlı biçimde geçerliliğini yitirmektedir. Endüstri 4.0 süreçleri beraberinde yapısal ve süreçsel

değişim ve dönüşümler getirmiştir. Bu da ihtiyaç duyulan bireylerin profillerinin değişimine neden olmaktadır. Bu süreçle birlikte birçok yeni kavram ortaya çıkmıştır. Örneğin, nesnelerin interneti, hizmetlerin interneti ve siber fiziksel sistemler gibi. Bu durum, söz konusu süreçlere uygun bireyleri istihdam imkânı sağlayabilecektir.

- ✓ İşletme eğitiminde uygulamalı derslerin sayısı artırılmalıdır. Bu derslerde vaka çalışmaları yapılması bireylerin gerçek yaşamda karşılaşacağı problemleri çözmelerinde yardımcı olabilecektir. Çünkü 1954 yılında Türkiye’de lisansüstü işletmecilik eğitimi yapmak amacıyla kurulan İşletme İktisadi Enstitüsünün bir akademik yıl süreli “İhtisas Programı” günümüzde hâlâ izleri süren sıra dışı bir eğitim programı olarak görülmektedir. Bunun en önemli nedeni olarak da yapılan vaka çalışmalarının yoğunluğu gösterilmektedir.
- ✓ Örnek alınabilecek geçmiş ve günümüzden kurumlar bulunarak, bunlardan rol model olarak yararlanılabilir. Bunların ders içerikleri, müfredatları ve uygulamaları incelenmelidir.
- ✓ Öğrenci kalitesinin artırılabilmesi amacıyla bir taban puan uygulamasına gidilmesi önerilmektedir.
- ✓ İşletme eğitimi örgütlerin hedefleriyle paralel bir şekilde hareket etmektedir bu bağlamda, sektörde ihtiyaç duyulan konularda bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yüzden de sektör ve üniversiteler arasında yakın bağlar kurulabilmeli ve sektörde ve teknolojideki gelişmeler bu iş birliği sayesinde yakından takip edilmeli, öğrencilerin staj ve uygulama imkânları artırılmalıdır.

Kaynakça

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. (2022). Akreditasyon, retrieved from <http://ggy.fenbilimleri.ankara.edu.tr/akreditasyon/>

Aysan, M. A., Yücel, G., Adiloğlu, B. (2020). Türkiye’de lisansüstü işletmecilik eğitiminde bir kuyruklu yıldız: işletmecilik ihtisas programı. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (19), 3-24.

Benligiray, S., Tez, H. Ö., (2011). Üniversitelerin işletme eğitimi veren bölümleri öğrencilerine genel işletmecilik değerlerini kazandırmayı amaçlıyorlar mı? *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13(2), 49-70.

Bilginoglu, F. (2018). İşletme eğitimi üzerine düşünceler. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, 16 (59), 3-6.

Boğaziçi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. (2022). Lisans kataloğu, retrieved from https://www.boun.edu.tr/tr-TR/Content/Akademik/Lisans_Katalogu/Iktisadi_ve_Idari_Bilimler_Fakultesi/Isletme_Bolumu

Doğru, B. N., Meçik, O. (2018). Türkiye’de endüstri 4.0’ın işgücü piyasasına etkileri: Firma beklentileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23. *Endüstri 4.0 ve Örgütsel Değişim Özel Sayısı*, 1581-1606.

Dölen, E. (2008). II. Meşrutiyet döneminde Darülfünun. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 10 (1), 1-46.

Düzakın, E., Yılmaz, Ö. (2009). İşletme mezunlarının iş hayatındaki yeri ve işletme eğitimi: 1000 büyük sanayi kuruluşunun işletme mezunlarından beklentileri üzerine bir araştırma. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (1), 149-164.

Erzurum Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi. (2022). Lisans Ders Listesi, retrieved from <https://birimler.atauni.edu.tr/isletme-bolumu/lisans-ders-listesi/>

Faridi, M.R., Kumar, H., Arif, S. M. (2017). Mapping the terrain of business education. *International Review of Management and Marketing*, 7 (1), 257-264.

Güvemli, O. (2018). Türkiye’de işletme eğitiminin tarihçesi ile ilgili bir görüş. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (14), 238-241.

Işık, A., Güneş, E. (2017). Türk tarihinde özel yeteneklilerin eğitimi: Osmanlı Enderun Mektebi. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi (ÜZEYAD)*, 4 (3), 1-13.

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi İşletme Fakültesi. (2022). Curriculum, retrieved from <http://fba.bilkent.edu.tr/programs/undergraduate/ug-curriculum/>

Kafkas üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi. (2022). Lisans dersleri, retrieved from <https://www.kafkas.edu.tr/belgeler/8d8675c4-ad00-413f-bf3e-910e9be88258.pdf>

Kariyer.net. (2022). En İyi Üniversiteler, retrieved from <https://www.kariyer.net/en-iyi-universiteler/hakkinda>

Kızıyalçın, A. (2020). Türkiye’deki üniversitelerde bulunan işletme bölümleri ders programlarının uluslararası muhasebe eğitim standardı umes2 bağlamında incelenmesi ve uyumlaştırılması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 85, 129-152.

Koç Üniversitesi İşletme Fakültesi. (2022). Ders Havuzu, retrieved from <https://case.ku.edu.tr/akademik/isletme/ders-havuzu/>

Köse, B. Ç., Ayhün, S. E. (2018). Kurumsal eşbiçimlilik kapsamında havayolu ittifaklarının misyon ifadelerinin incelenmesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16 (32), 533-550.

Kurban, S. (2016). Tanzimat sonrası dönemden günümüze üst düzey yönetici eğitimi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 71-81.

Kurt, M. (2016). İşletmecilik tarihi: özel sayıya giriş. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 45, (özel sayı), 2-8.

Küllü, B., Arslantaş, C. C. (2020). Türkiye’de işletmecilik eğitiminde Amerikanizasyon: Uluslararası raporların niteliksel çerçevesinin karşılaştırılması. *III. İşletme Tarihi Konferansı, Yıldız Teknik Üniversitesi*, 38-40.

Mehmet Akif Üniversitesi (2021). MAKÜ’de İİBF ve ilişkili fakülte dekanları toplantısı gerçekleştirildi, retrieved from <https://www.mehmetakif.edu.tr/haber/820/makude-iiibf-ve-iliskili-fakulte-dekanlari-toplantisi-gerceklestirildi>

Muş Alparslan Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi. (2022). Dersler, retrieved from <http://isletme.iktisadiidarif.alparslan.edu.tr/tr/page/6633>

Ödemiş, İ. S. (2014). Enderun mektebi ve demokratik eğitim modeli perspektifinden mesleki eğitim: Teorik bir çözümleme. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (3), 65-75.

Öndeş, Ö. (2017, Temmuz 22). 370 bin boş kontenjan. *Hürriyet Gazetesi*, retrieved from <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/370-bin-bos-kontenjan-40566808>

Özkul, A. S. (2012). 19. Yüzyıl Türk yükseköğretiminde işletme eğitimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (16), 223-241.

Özkul, A. S. (2017). Ticaret mektebinde verilen eğitim üzerine bir inceleme: "Usul-i Ticaret Dönemi" 1883-1916. *Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 5-42.

Özkul, A. S. (2016). Ticaret Mekteb-i Alisi ders içerikleri üzerine bir inceleme (1883-1930) (Usul-i Ticaret Dönemi). *24. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, 457-466.

Pazarcık, Y. (2016). Türkiye’de işletme yüksek lisans eğitiminde ilk adım: İşletme idaresi kurslarına ilişkin bir sözlü tarih çalışması, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 45 (özel sayı), 9-25.

Pikos, A., Olejniczak, T. (2017). Business history in Poland: Current state and future potential. *Journal of Management and Business Administration*, 25 (3), 55-77.

Sargut, A. S. (2009). Türkiye’de işletme yönetimi eğitiminin kuramsal çerçevesi: çeşitlilikten eşbiçimliliğe. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4 (1), 51-63.

Savoiu, G. (2014). Academic education in business. *Researchgate*, 16 (37), 701-704.

Şehitoğlu, Y. ve diğerleri (2020). İşletme eğitimi alanının kavramsal yapısının keşfi: bir bibliyometrik analiz. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5 (2), 415-443.

T.C. Resmî Gazete (2018). KHK/703 Anayasada yapılan değişikliklere uyum sağlanması amacıyla bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hakkında kanun hükmünde kararname, retrieved from Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180709M3.htm>

Toprak, Z. (2021). Mülkiye mektebi ve Türkiye’de sosyal ve beşerî bilimlerin gelişimi (Türkiye’nin modernleşme süreci ve Mekteb-i Mülkiye). *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları*, 626, 1-819.

Ünlü, M. M. (2018). Enderun ve sanat eğitimi. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 14 (6), 141-150.

Üsdiken, B. (2002). Türkiye’de iş yapmanın ve işletmenin akademikleştirilmesi, 1930-1950. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 58 (1), 119-147.

Üsdiken, B. (2009). Bir örgütsel alanın yeniden şekillenışı: Türkiye’de iş hayatına yönelik yüksek öğretimde değişim. 1955-1975. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 35 (özel sayı), 1-40.

Üsdiken, B., Topaler, B., Koçak, Ö. (2013). Yasa, piyasa ve örgüt tiplerinde çeşitlilik: 1981 sonrasında Türkiye’de üniversiteler. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 68 (3), 187-223.

Witzel, M. (2022). *Yönetim düşüncesinin tarihi*. (Büşra Betül ALTUN, çev.). İstanbul: Albaraka Yayınları.

Yanardağ, A. (2017). Cumhuriyet dönemi Darülfünun tartışmaları ve 1933 Darülfünun reformu. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (56), 112-133.

Yelkikalan, N., Aydın, E., Ayhün, S. E. (2019). *Eğitim 4.0 ekseninde Türkiye’de işletme eğitiminin dünü, bugünü ve yarını*. İstanbul: Kriter Yayınevi.

Yükseköğretim Kurulu. (2022). Kurumsal Akredistasyon Programı nedir?, retrieved from <https://yokak.gov.tr/degerlendirme-sureci/kurumsal-akreditasyon-programi-nedir>